

HUMANITÁRIUS SEGÍTSÉGNYÚJTÁS

A humanitárius segítségnyújtás az EU külső fellépéseinek természeti vagy ember által okozott katasztrófa esetén segítséget nyújtó területe. Az Európai Bizottság [Az Európai Polgári Védelem és Humanitárius Segítségnyújtási Műveletek Főigazgatósága](#) (ECHO) segítségnyújtási műveleteket finanszíroz, valamint összehangolja a tagállamok politikáit és tevékenységeit. A Parlament és a Tanács társjogalkotóként jár el az EU humanitárius segítségnyújtási politikájának kialakítása során, és részt vesznek a hatékonyabb humanitárius fellépésről folytatott globális vitában.

JOGALAP

Az [Európai Unióról szóló szerződés](#) (EUSZ) 21. cikke határozza meg az EU valamennyi külső fellépésére alkalmazandó elveket (a humanitárius fellépés a 21. cikk (2) bekezdése g) pontjának hatálya alá tartozik).

A humanitárius segítségnyújtás tekintetében a jogalapot az [Európai Unió működéséről szóló szerződés](#) (EUMSZ) 214. cikke jelenti.

Az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest létrehozásának jogalapja a 214. cikk (5) bekezdése.

SZABÁLYOZÁSI ÉS SZAKPOLITIKAI KERET

A humanitárius segítségnyújtásról az 1996. június 20-i 1257/96/EK [tanácsi rendelet](#) (a humanitárius segítségnyújtásról szóló rendelet) állapít meg szabályokat, többek között annak finanszírozási eszközeire vonatkozóan. Ezt a rendeletet nem módosították, amikor más finanszírozási eszközöket alaposan átdolgoztak a 2007–2013 közötti időszakra szóló többéves pénzügyi keret előkészítése során.

A humanitárius segítségnyújtásra vonatkozó átfogó szakpolitikai keretet a három fő uniós intézmény (Bizottság, Tanács és Parlament) által aláírt, [„a humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos európai konszenzus”](#) (2007) tartalmazza. E konszenzus meghatározza az EU közös elképzeléseit, szakpolitikai célkitűzéseit és elveit számos területen, többek között a következőket illetően: nemzetközi humanitárius együttműködés; a segélyezés helyes gyakorlata; kockázatcsökkentés és felkészültség; polgári védelem; valamint a polgári-katonai kapcsolatok. A konszenzus emellett újból megerősíti a négy humanitárius alapelvet. Ezek: az emberiség, a semlegesség, a pártatlanság és a függetlenség. A szöveg összekapcsolja a humanitárius és a fejlesztési támogatást, és a humanitárius segélyszállítmányok

eljuttatásának koordináltabb és koherensebb megközelítését írja elő, ami lehetővé teszi, hogy az EU hatékonyabban reagáljon a növekvő szükségletekre.

Az [uniós polgári védelmi mechanizmusról szóló, 2019. évi határozat](#) szabályozza az e területen folytatott uniós fellépést. Ez egy 2013. évi határozatot módosít, amely a megelőzéssel, a felkészültséggel, a reagálással és a pénzügyi rendelkezésekkel foglalkozott. Az Unión belül szükséghelyzeti támogatás nyújtásáról szóló, 2016. évi rendelet meghatározza azokat a körülményeket, amelyek között a tagállamok uniós támogatást igényelhetnek. A rendelet meghatározza a támogatható intézkedéseket és a pénzügyi beavatkozás típusait.

AZ EURÓPAI POLGÁRI VÉDELEM ÉS HUMANITÁRIUS SEGÍTSÉGNYÚJTÁSI MŰVELETEK FŐIGAZGATÓSÁGA (ECHO)

A. Áttekintés és hatás

A 2014–2020 közötti időszakra 7,1 milliárd eurót különítettek el a humanitárius segítségnyújtási eszközre. A 2021–2027 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretre irányuló bizottsági javaslat 11 milliárd eurót különít el humanitárius segítségnyújtásra. Az EU a világ legnagyobb humanitárius segélynyújtója, a természeti vagy ember okozta katasztrófák áldozatává vált személyek sürgősségi megsegítésére fordított globális támogatás jelentős hányadát biztosítja. E támogatások egy része közvetlenül a tagállamokból érkezik, ám nagy részének forrása az uniós költségvetés. Az Európai Bizottság Az Európai Polgári Védelem és Humanitárius Segítségnyújtási Műveletek Főigazgatósága (DG ECHO) felelős a humanitárius segítségnyújtásért és a polgári védelemért. Az EU humanitárius segítségnyújtása az élelmezésre és a táplálkozásra, a menedékre, az egészségügyi ellátásra, a vízellátásra és a megfelelő higiénés körülményekre, valamint a szükséghelyzetben lévők oktatására összpontosít. Jelenleg Janez Lenarčič a válságkezelésért felelős biztos.

Az ECHO megnövekedett az évek során, és több mint 40 kirendeltségen vannak helyi munkatársai. Az ECHO maga nem hajt végre humanitárius segítségnyújtási programokat, ehelyett a [partnerei](#), nevezetesen a nem kormányzati szervezetek (NGO-k), az ENSZ szervezetei és olyan nemzetközi szervezetek által végrehajtott műveleteket finanszíroznak, mint például a Nemzetközi Vöröskereszt/Vörös Félhold. Az ECHO fő feladata a finanszírozás nyújtása, a pénzgazdálkodás hatékonyságának és eredményességének ellenőrzése, valamint annak biztosítása, hogy partnereinek áru- és szolgáltatásai az érintett lakossághoz hatékonyan, gyorsan és a valós szükségleteknek megfelelően eljussanak.

Egy természeti katasztrófa vagy más, humanitárius segítségnyújtást megkövetelő esemény kezdetét követően az ECHO humanitárius segítségnyújtásban jártas szakértői a helyszínen kezdeti helyzetértékelést végeznek. Ezt követően az értékelés alapján gyorsan kifizetik a támogatást. Ez a szükségletalapú megközelítés határozza meg az ECHO munkáját. A segély folyósítása több mint 200 partneren keresztül történik, amelyekkel az ECHO előzetes szerződéses megállapodást ír alá. Az ECHO felépítése biztosítja a pénzeszközök átlátható felhasználását és a partnerek elszámoltathatóságát.

2019-ben az ECHO 1,6 milliárd euró értékben nyújtott humanitárius segítséget és polgári védelmet. Ez az összeg tükrözi a Bizottság folyamatos kötelezettségvállalását az elsősorban a számos elhúzódó konfliktusra és a rekord magas, több mint 60 millió lakóhelyét elhagyni kényszerült személy által világszerte igényelt, kivételesen nagy mértékű globális szükségletekre való válaszként. Az elmúlt években az EU eredeti humanitárius költségvetési keretét rendszeresen növelték kiegészítő átcsoportosítások révén, amelyhez a pénz elsősorban az EU sürgősségisegély-tartalékából és más költségvetési sorokból történt átcsoportosításokból, valamint az Európai Fejlesztési Alapból érkezett.

[2017](#)-ben az ECHO pénzeszközeinek 46,9%-át Afrikára, 37,9%-át a Közel-Keletre és a szomszédos európai országokra, 6,1%-át Ázsiára és a csendes-óceáni térségre, 2,7%-át Közép- és Dél-Amerikára és a karib-tengeri régióra, 1,5%-át világméretű katasztrófákra, 4,7%-át pedig kiegészítő műveletekre és támogatásra fordították. A legnagyobb humanitárius segítségnyújtási beavatkozások tovább folytatódtak Szíriában és a szomszédos országokban, a Közel-Kelet térségében és Észak-Afrikában, a Száhel-övezetben, Afrika szarvában, a Közép-afrikai Köztársaságban, Dél-Szudánban, Jemenben és Ukrajnában. Az EU segítséget igénylő új vészhelyzetek között volt a karib-tengeri régiót érintő Irma és Maria hurrikán is. Az EU továbbra is figyel a világ „elfeledett válságaira”, amelyekre az eredeti 2017. évi humanitárius költségvetés 15%-át különítették el.

Szakpolitikai prioritások

Az ECHO a veszélyhelyzetekre való reagálás javításán tevékenykedik, illetve abból a célból is támogat nem uniós országokat, hogy megerősítsék válságkezelésre irányuló saját kapacitásukat, ezzel hozzájárulva azok hosszú távú fejlődéséhez is. A humanitárius és fejlesztési segélyek koordinálása, valamint az éghajlatváltozás, az éhezés és a szegénység ördögi körének megtörése az EU kulcsfontosságú célkitűzései.

A [katasztrófavédelmi felkészültségre](#) irányuló tevékenységek szintén az ECHO rezilienciát hangsúlyozó prioritásainak részét képezik. Az EU fontos szerepet tölt be a nemzetközi közösség válsághelyzeti kockázatkezelésre irányuló erőfeszítései formálásában. Az Európai Unió támogatja a 2015-ben aláírt sendai katasztrófavédelem-csökkentési keretet. Az EU 2016-ban kiadta a katasztrófavédelem-csökkentésre irányuló sendai cselekvési tervét. Ez észszerűsíti a szakpolitikai döntéshozatal katasztrófavédelem-alapú megközelítését, és konkrét tevékenységeket javasol a kockázatokkal kapcsolatos ismeretek, a kockázati beruházások, a katasztrófákra való felkészültség és a reziliencia terén. A Bizottság 2012-ben közleményt adott ki a rezilienciáról, amelyet 2017-ben felülvizsgált. Ennek célja a reziliencia olyan stratégiai megközelítésének meghatározása, amely növelheti az EU külső fellépésének hatását.

Tekintettel a nagyszámú menekültre és lakóhelyét elhagyni kényszerült személyre, akiknek e helyzete gyakran elhúzódóan fennáll, az Unió 2016-ban elfogadta, hogy a kényszerű lakóhelyelhagyással kapcsolatban határozottabban fejlesztésorientált megközelítést alakít ki. Az Unió nagyobb hangsúlyt fog helyezni a lakóhelyük elhagyására kényszerült személyek társadalmi-gazdasági

bevonásának támogatására, valamint a hosszú távú kényszerű lakóhelyelhagyás kiváltó okainak kezelésére az ENSZ menekültügyi főbiztosának [átfogó menekültügyi reagálási kerete](#) és a Világbanknak [a kényszerű lakóhelyelhagyással](#) kapcsolatos kötelezettségvállalása keretében.

Az EU és a tagállamok fontos szerepet játszottak a 2016 májusában, Isztambulban tartott [világszintű humanitárius csúcstalálkozón](#). Az EU maga 100 kötelezettségvállalással járult hozzá a csúcstalálkozón az ENSZ főtitkára által bemutatott „Program az emberiségért” programhoz és a „nagy szabású egyezség” megvalósításához, amely a különböző humanitárius szereplők közötti innovatív, új, a pénzügyi hatékonyság és eredményesség javítását szolgáló megállapodás.

A nemek közötti egyensúly szempontjának integrálása és a nemi alapú erőszak elleni küzdelem továbbra is prioritást jelent majd a DG ECHO számára, amely a humanitárius segélyműveletek tekintetében új, nemek közötti egyenlőséggel kapcsolatos mutatót vezetett be. A legkiszolgáltatottabb csoportok kiemelt kezelésének szükségességével összhangban a gyermekek oktatása szükséghelyzetek esetén egy másik súlyponti területet képez.

B. Egyéb eszközök

Az uniós támogatás három további struktúrát foglal magában: [az uniós polgári védelmi mechanizmust](#), az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtestet és egy unión belüli szükséghelyzeti támogatásra irányuló új jogi keretet.

- Az eredetileg 2001-ben létrehozott uniós polgári védelmi mechanizmus mára magában foglalja az uniós tagállamokat és további hat részt vevő országot: Észak-Macedóniát, Izlandot, Montenegrót, Norvégiát, Szerbiát és Törökországot. Az uniós mechanizmus számos eszközre támaszkodik: 1) az [európai polgári védelmi eszköztár](#) a részt vevő országok előzetesen meghatározott reagálási kapacitásainak önkéntes összevonását biztosítja, illetve egy, a potenciális kapacitáshiányok felmérésére szolgáló strukturált eljárást; 2) a [Veszélyhelyzet-reagálási Koordinációs Központ](#) (ERCC) operatív központként működik, amely elősegíti a védelmi intézkedések összehangolását a hét minden napján, a nap minden órájában; 3) a [közös veszélyhelyzeti kommunikációs és tájékoztatási rendszer](#) (CECIS) célja, hogy egy internetalapú figyelmeztetési és értesítési alkalmazás segítségével javítsa a vészhelyzeti kommunikációt; valamint 4) működik egy rövid határidőn belül rendelkezésre álló, képzett szakértőkből álló hálózat is. A polgári védelmi mechanizmust 2019-ben megerősítették egy új kapacitástartalék, [a rescEU](#) létrehozásával, amely már a 2019-es erdőtüzek idején is működőképes volt. A rescEU várhatóan kiterjeszti majd hatályát olyan más területekre is, mint például az orvosi vészhelyzetek, illetve a vegyi, biológiai, radiológiai és nukleáris balesetek. Végső eszközként kerül alkalmazásra, amikor egy tagállam kimerítette saját eszközeit, és más tagállamok sem tudnak segítséget nyújtani, például amiatt, mert hasonló jellegű katasztrófákkal szembesülnek.
- Az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtestet a Lisszaboni Szerződés 214. cikkének (5) bekezdése irányozta elő, és azt 2014 márciusában [az EU segítségnyújtási önkéntesei kezdeményezésként](#) hozták létre. A humanitárius válságokra való uniós reagálási képességet megerősítő

kezdeményezés célja, hogy fokozza harmadik országok veszélyeztetett közösségeinek alkalmazkodóképességét. A 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó költségvetése 147,9 millió EUR.

- A Tanács 2016. március 15-én rendeletet fogadott el az Unión belül szükséghelyzeti támogatás nyújtásáról a menekültválság által okozott nehéz humanitárius helyzetre való reagálás érdekében. Az új rendelet lehetővé teszi az EU számára, hogy segítse Görögországot és a többi érintett tagállamot a menekültek humanitárius szükségleteinek kezelésében. A rendelet a jövőben más, súlyos humanitárius következményekkel járó rendkívüli válságok vagy katasztrófák (például nukleáris baleset, vagy terrortámadások) bekövetkezése esetén is alkalmazható lesz. A végrehajtás a DG ECHO feladata. 2016 és 2019 között legfeljebb 643 millió EUR uniós támogatás lesz majd elérhető partnerszervezetek révén, például az ENSZ szervezetein, a Vöröskereszten és nem kormányzati szervezeteken keresztül (amelyet a belpolitikai költségvetési sorokból fognak biztosítani, ezért az nem hat ki a harmadik országokban nyújtott humanitárius támogatásra).

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

A humanitárius segítségnyújtási politika területén a Parlament a Tanáccsal együtt társjogalkotóként jár el. A humanitárius segítségnyújtási politikára irányuló bizottsági javaslatok (rendeletek) jogalapját a Tanáccsal és a Parlammal kell megtárgyalni, és azt e két intézménynek kell elfogadnia (vagy elutasítania) az EU rendes jogalkotási eljárása keretében. A Bizottság végrehajtási intézkedéseit is be kell nyújtani a Parlamentnek, amely ellenőrzési jogkörrel rendelkezik. A Parlamentben a humanitárius segítségnyújtás a Fejlesztési Bizottság (DEVE), a polgári védelem pedig a Környezetvédelmi, Közegészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Bizottság (ENVI) hatáskörébe tartozik.

Emellett a Parlament ellenőrzi a humanitárius segítség eljuttatását, és törekszik annak biztosítására, hogy a költségvetési rendelkezések megfeleljenek a humanitárius szükségleteknek. A Parlament rendszeresen rámutatott arra, hogy növelni kell a humanitárius segítségnyújtás finanszírozását, és ragaszkodott a kötelezettségvállalások és a kifizetések közötti egyre nagyobb különbség megszüntetéséhez.

A Fejlesztési Bizottság és általában a Parlament vélemények, állásfoglalások és saját kezdeményezésű jelentések formájában rendszeresen törekedett a Bizottság stratégiai határozatainak és politikai irányultságának befolyásolására, például az EU világszintű humanitárius csúcstalálkozóhoz való hozzájárulása, a szükséghelyzetekben nyújtott oktatás és az ebolajárványra való reagálás tekintetében. A Parlament felülvizsgálja a Bizottság éves munkaprogramját és az ECHO működési stratégiáját. A válságkezelésért felelős biztost rendszeresen meghívják a Fejlesztési Bizottsággal folytatandó eszmecserékre. A 2007-ben elfogadott, a humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos európai konszenzus nagyrészt megfelelt a Parlament által képviselt határozott álláspontnak. A Parlament aktívan támogatott más politikai kérdéseket is, mint például a reziliencia, az élelmezésbiztonság, illetve a humanitárius

és a fejlesztési támogatás összekapcsolása. A DEVE bizottság 2019. február 27-én [meghallgatást szervezett az EU humanitárius segítségnyújtásának jövőjéről](#), és Lenarčič úr elődje, Sztilijanidisz biztos legutóbb 2019. szeptember 30-án, az EU humanitárius segítségnyújtási politikáival kapcsolatban az elmúlt öt év során levont tanulságokról folytatott eszmecsere keretében válaszolt a felmerült kérdésekre.

A humanitárius segítségnyújtás Parlament általi felügyeletének megerősítése érdekében a Fejlesztési Bizottság 2006 óta humanitárius segítségnyújtással foglalkozó állandó előadót nevez ki két és fél évre. A jelenlegi előadó Norbert Neuser (S&D, Németország). Az előadó megbízatása kiterjed a humanitárius segítségnyújtással kapcsolatos költségvetési érdekek védelmére, a humanitárius segélyprogramok nyomon követésére, valamint a humanitárius segítségnyújtó közösséggel ápoltt szoros kapcsolatok fenntartására. Az előadó a humanitárius segítségnyújtási eszköz végrehajtásáról szóló jelentésért is felelős.

Gonzalo Urbina Treviño
01/2020

